

**COORDINADORA
CSMIJs DE CATALUNYA**

**JORNADA TÈCNICA: PRE-INTER-VENIR. LA SALUT MENTAL AL
PROGRAMA SALUT I ESCOLA**

**PREGUNTES DE LA TAULA 2:
"EXPECTATIVES I DIFICULTATS DEL
PROGRAMA"**

1.El discurs sobre els adolescents.

Ja que el programa va dirigit als adolescents, ens agradaria partir d'una pregunta genèrica sobre aquest grup de població:

1.a. Diríeu que avui dia hi ha una preocupació social, familiar, política, sanitària, educativa, etc... major en comparació a alguns decennis enrere respecte als adolescents o no?

1.b. Els malestars dels quals us parlen els joves en la vostra pràctica quotidiana, i en l'especificitat de la vostra intervenció, es corresponen amb el mateix que sovint es reflecteix en l'imaginari col·lectiu (per exemple, a través dels mitjans de comunicació, publicitat, etc) o en el discurs social imperant?

Quines són les particularitats i peculiaritats que us semblen destacables dels adolescents amb els que treballem que ens puguin servir per "afinar" més en relació al programa?

2. El concepte de salut mental. La promoció i la prevenció en SM.

Sabem que el concepte de "salut mental" és un concepte complex i controvertit – donada la complexitat i la heterogeneïtat constitutiva del camp de la SM - fins i tot entre els propis especialistes en el tema, ara bé, justament per això i, també, perquè la salut mental, essent un dels àmbits d'actuació presents al programa, transversalment, està present a la resta, ens sembla, convenient interrogar-nos al respecte:

2.a. Què entenem per salut mental en el programa SiE?

Per aproximar-nos més a aquesta qüestió posarem un exemple que es desprèn de la pràctica mateixa i que es refereix a les dificultats de catalogació/registre dels motius de consulta de la CO pel que fa a l'ítem/grup de SM. No sé si convindreu en que a l'iniciar el programa aquestes dificultats eren manifestes i manifestades, també, pels professionals implicats en diversos àmbits i circuits. També és cert, que aquest ítem s'ha anat treballant i delimitant, però ens continuem interrogant al respecte: creieu que en l'actualitat hi segueixen essent aquestes dificultats que acabem d'esmentar? (Si revisem el ventall de MC en el grup de SM hi trobem el següent detall orientatiu: SM en general, trastorns del son, símptomes depressius, ideacions suïcides, símptomes d'hiperactivitat, problemes de conducta, conductes addictives, etc... Per tant, podem dir, en termes generals, que estan contemplats dos grups: els motius de SM en general i el dels trastorns). Penseu que aquest ítem pot convertir-se en un "calaix de sastre", si se'm permet formular-ho així, degut a que, a vegades, no és fàcil delimitar en els motius de consulta de la CO, quins corresponen pròpiament a salut mental i quins no?

D'altra banda, penseu que sovint encara s'associa salut mental només a trastorn mental?, Què entenem, doncs, per SM en general? (per ex. Quan un tema de salut alimentària o de "consum" està eximit o no de que es pugui considerar com SM?, etc...

2.b. Què entenem per promoció i prevenció de la salut mental en aquest programa?, (per exemple, i a títol orientatiu, creieu que la prevenció en SM te a veure amb la detecció precoç / detecció a temps, amb donar informació, amb formar, amb treballar les actituds, les creences i els hàbits dels adolescents, amb incidir amb els mitjans de comunicació, etc...?

2.c. Com, cadascun dels agents que intervenen en el programa poden contribuir des del seu àmbit d'actuació, a aquesta promoció? Els conceptes de "prevenció primària" i prevenció secundària" continuen servint per aclarir i delimitar els diferents àmbits o nivells d'actuació?

A la pràctica, de qui és la iniciativa d'emprendre les accions de promoció i prevenció?: Es contempla i s'integra el que ja s'estava fent? Hi ha una coordinació dels diferents professionals del programa en aquest tema?

2.d. Com s'aborda des dels CSMIJs, específicament en relació al programa, el treball d'aquesta temàtica: a través del suport a infermeria, a través de les reunions de circuit del grup de treball sanitari a l'àmbit del territori?, etc...

2.e. Quin paper tenen els tutors, els professors, - si el tenen -, en el que estem tractant?

2.f. Són permeables a la prevenció els adolescents o, si voleu, es deixen "prevenir" els adolescents en aquestes edats?

2.g. Està clar que en el programa SIE la promoció i la prevenció de la salut en general, i de la salut mental en particular, és un dels objectius prioritaris, ara bé, en el document de conclusions de la jornada de treball "Endavant amb Salut i Escola" es parla del risc de perdre el caràcter preventiu del programa, d'etiquetar i medicalitzar l'adolescència, què en penseu al respecte?

3. La confidencialitat

Un dels temes més controvertits des de l'inici de l'aplicació d'aquest programa ha estat com preservar la confidencialitat. Sabem que aquesta preservació és fonamental en tot procés assistencial i, en el cas dels adolescents també per altres motius afegits, ara bé:

3.a. Creieu que és possible garantir-la? Com s'està fent? Com es pot fer en les petites comunitats (pobles) en que la gent es coneix més?

3.b. Quina informació interserveis és necessària donar i quina no per a la derivació? Cal informar a les famílies, als tutors, als centres escolars, etc? Com s'opera si un adolescent no vol que s'informi a la seva família o referents d'una derivació a un servei especialitzat?

3.c. Us heu trobat, en alguna ocasió, amb algun dilema ètic?

4. La formació continuada en salut mental.

En diferents àmbits i jornades sobre el programa, es va reiterant la qüestió de que una de les prioritats per part dels professionals de la CO és la formació i el suport en temes de salut mental per part del CSMIJ, qüestió compartida tant pels professionals d'Infermeria com pels professionals dels CSIC referents del PSIE, en conseqüència:

4.a. Quins són els aspectes que la pràctica us indica que cal tenir en compte per una formació continuada més adient? (a títol d'exemple, algunes de les temàtiques fonamentals que han sorgit en diferents foros són: com orientar la consulta, com i quan plantejar la derivació, com abordar el vincle amb l'adolescent, com distingir una demanda d'informació d'una demanda al CSMIJ, etc...)

En el document abans esmentat, "Endavant amb Salut i Escola" es proposa també, organitzar espais de supervisió de casos i espais de sessions clíniques amb els diferents equips per treballar la derivació dels adolescents. Penseu que és important i necessari per a la formació?

4.b. A vegades, els professionals de la CO parlen de l'angoixa que els genera determinades consultes. Com s'aborda i com creieu que convé abordar aquest tema?

4. c. És suficient amb els espais programats de suport a infermeria per part del CSMIJ per dur a terme aquesta formació continuada en SM? Penseu que és indicada/necessària/convenient la participació de l'EAP d'educació en aquest suport i formació?

5. El treball amb les famílies

5.a. Participen o col·laboren les famílies o referents dels adolescents en el programa? S'impliquen en la promoció i la prevenció? Ho creieu necessari?

5.b. Com s'intervé amb elles? Qui se'n ocupa?

6. El treball en xarxa: el circuit d'atenció, les coordinacions i el procés d'informació interserveis

El programa contempla tres nivells de coordinació que, com recordareu, tenen a veure amb: el circuit al centre educatiu, el circuit en xarxa dins l'àmbit del districte/territori i el circuit institucional. En relació, doncs, a aquests tres nivells, volem preguntar-vos:

6.a. Com funcionen les coordinacions en aquests tres nivells? Amb quines dificultats us trobeu?

6.b. *Serveixen els protocols o acords establerts en cada territori en quan als circuits de relació, de col·laboració, de derivació de casos i les formes d'accés als diferents serveis implicats?*

6.c. *Es facilita l'atenció ràpida a les derivacions per part dels serveis especialitzats? Hi ha criteris establerts respecte a les derivacions urgents, preferents i ordinàries? Com s'atenen les "urgències"?*

Quan un adolescent es derivat a un servei especialitzat, hi ha retorn de la informació pertinent en relació al cas?

6.d. *En el treball en xarxa entre els professionals, es contempen els límits i les possibilitats de la intervenció de cada àmbit disciplinar?*

7. Els recursos

7.a. *S'adeqüen els recursos humans, materials i d'infraestructures de tots els serveis implicats a les necessitats que van sorgint a la pràctica pel bon funcionament del programa? Quins tenim? Quins manquen? Cal aprofitar més els que hi ha?*

7.b. *Penseu que hi ha prou temps per dedicar a les coordinacions entre professionals, per a la formació continuada, per atendre els casos, etc...?*

8. Aportacions del programa SIE a l'àmbit de la Salut Mental.

8.a. *Què diríeu que ha aportat, aporta i pot aportar de nou el programa - pel que fa a la vessant de SM - en relació a l'atenció dels malestars (i/o trastorns) que presenten els adolescents? En aquest sentit, l'abordatge multidisciplinari que contempla el programa és útil?, per a què? Els adolescents aporten o poden aportar reflexions, crítiques, etc. útils per reformular/actualitzar el programa?*

9. Punts a emfatitzar i propostes de millora

Si us plau, assenyaleu breument el que us sembli important destacar que "s'hagi quedat en el tinter" i algunes propostes de millora.